Державний вищий навчальний заклад

«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника »

Кафедра педагогічної та вікової психології

“**ЗАТВЕРДЖУЮ**”

Проректор _____

“____”_____ 20___ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 7.03010201; 8. 03010201 – «Психологія».
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація «Психологічне консультування».
(назва спеціалізації)

інститут, факультет: філософський.
(назва інституту, факультету)

Івано-Франківськ – 2013 рік

Робоча програма з «Методологічних та теоретичних проблем психології»

(назва навчальної дисципліни)

для студентів за спеціальністю 7.03010201; 8.03010201 – «Психологія». „30” січня, 2013 р. – 17 с.

Карпенко Зіновія Степанівна - доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології філософського факультету.

Протокол від “30”січня 2013 р. № 6.

Завідувач кафедри педагогічної та вікової психології

(Карпенко З. С.)

(підпис) (прізвище та ініціали)

“30” січня 2013 р.

Схвалено методичною комісією факультету, інституту.

Протокол від “30”січня 2012 р. № 5

“___”_____20__ р.

Голова _____ (Москалець В.П.)

(підпис) (прізвище та ініціали)

© З.С. Карпенко, 2013 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма, спеціаліст</td><td>денна форма, магістр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 4,5 (спеціалісти);
2 (магістри)</td><td>Галузь знань
0301 – «Суспільно-політичні науки»
(шифр і назва)</td><td colspan="2" rowspan="2">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Напрям підготовки
(шифр і назва)</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td rowspan="4">Спеціальність
(професійне спрямування):
7. 03010201;
8. 03010201.</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Змістових модулів – 2</td><td>5-й</td><td>5-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин –
162 (спеціаліст);
72 (магістр)</td><td>9-й</td><td>9-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Тижневих годин
для денної форми навчання:

аудиторних –</td><td rowspan="5">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
спеціаліст;
магістр.</td><td>18 год.</td><td>18 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>34 год.</td><td>16 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>110 год.</td><td>38 год.</td></tr>
</table>

3 (спеціалісти); 2 (магістри); самостійної роботи студента – 6 (спеціалісти); 2 (магістри).		Вид контролю: Екзамен.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання, спеціалісти – 32% : 68%

для денної форми навчання, магістри – 47% : 53%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Дисципліна "Методологічні та теоретичні проблеми психології" є інтегративною в комплексі фундаментальних і професійно орієнтованих навчальних предметів, що вивчаються майбутніми психологами. Вона знайомить зі змістом провідних психологічних теорій, історичними, соціокультурними і феноменологічними передумовами конструювання і верифікації наукового психологічного знання, розглядає боротьбу ідей, шкіл, підходів, принципів наукових досліджень, правила і критерії унормування дослідницьких фактів і переведення їх в розряд наукових тощо.

Мета проведення лекцій полягає у структурно-логічному впорядкуванні й історико-генетичному транспективному розміщенні ключових теоретико-методологічних проблем психології, їх експериментальному і феноменологічному обґрунтуванні. Студенти – майбутні психологи вчаться розбиратися в закономірностях і провідних тенденціях розвитку психологічної науки, відстежувати міждисциплінарні взаємозв'язки, методологічно грамотно вибудовувати своє наукове дослідження, конструювати дослідницькі гіпотези, рефлексувати досягнуті результати, намічати стратегічні дослідницькі цілі й оперативні тактичні завдання, а також шляхи їх досягнення.

На практичних заняттях значна увага повинна приділятися моделюванню рефлексивної методологічної ситуації, в якій за наперед визначеними критеріями здійснювалася б оцінка певних психологічних

теорій, підходів, парадигм, отриманих закономірностей і прогнозованих тенденцій розвитку розглядуваних психічних явищ, ідентифікувалися б “проблемні місця” теоретико-методологічної несумісності, формалістичні побудови і псевдонаукові експериментальні результати, диференціювалися б факти й артефакти тощо.

Завдання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- суть і структуру психологічних теорій;
- поняття і критерії наукової раціональності та її історичні форми;
- структуру і рівні методологічного знання;
- категоріальний лад сучасної психології;
- провідні тенденції розвитку психологічної науки;
- причини методологічних криз, їх ознаки та шляхи подолання;
- психологічні системи та інтегративні концепції психіки та особистості;
- принципи психологічних досліджень: детермінізму, системності, розвитку, суб’єктності та ін.;
- категоріально-понятєве дерево психологічної науки;
- персональний внесок видатних учених в розкриття предмету і конструювання методів дослідження психології;
- культурно-історичні і внутрішньонаукові (ідейно-концептуальні) детермінанти розвитку психології;
- критерії наукового психологічного знання та методи його здобування і валідизації;
- інтегративні науково-психологічні персонологічні теорії, методологічні принципи і труднощі міждисциплінарної комунікації;
- ідейно-раціоналістичні засади методологічного синтезу та відомі спроби його реалізації.
- програмовий матеріал, розглянутий на лекційних заняттях й опрацьований самостійно;
- ключові поняття, категорії та методи академічної та практичної психології;
- закономірності й тенденції розвитку психологічної науки в проекції на певні типи раціональності;
- напрями і основні здобутки розвитку вітчизняної психологічної науки в історичному вимірі, а також напрацювання прикарпатських наукових шкіл;
- світовий і міждисциплінарний контекст розвитку психологічної науки.

вміти:

- диференціювати теоретичний, методологічний та парадигмальний аспекти психологічних досліджень;
- моделювати концептуальну основу і методичну базу конкретних психологічних досліджень;
- визначати внутрішні суперечності в логіці теоретичного знання, підбирати адекватний предмету дослідження психологічний інструментарій;
- оперувати методологічними знаннями і застосовувати норми і правила добування і верифікації наукових фактів і закономірностей;
- володіти науковою рефлексією, застосовувати холістичний підхід до вивчення психологічних явищ;
- структурувати теоретико-методологічне знання, володіти навичками його графічного і образно-символічного моделювання;
- здійснювати мисленнєвий експеримент, проектувати власну дослідницько-інтелектуальну діяльність;
- знаходити емпіричні і психопрактичні аналогії прояву ключових психологічних закономірностей;
- оцінити евристичну цінність і методологічну обґрунтованість сучасних наукових пошуків у психологічній царині;
- аргументовано давати оцінку відомим психологічним парадигмам, теоріям, концепціям, методологічним підходам;
- наводити приклади застосування й емпіричної дії вищенаведених конструктів;
- рефлексувати власну науково-пошукову діяльність у форматі дипломної роботи чи магістерської дисертації;
- пов’язувати практичну психологічну діяльність (консультування, соціально-психологічний тренінг, аутопсихотерапія) з теоретико-методологічними засадами психології.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологічні проблеми психології в сучасній науковій рефлексії

Тема 1.. Основні атрибути теоретико-методологічного аналізу в психології: співвідношення понять "наука", "теорія", "метод", "методологія", "парадигма", "філософія", "світогляд"; рівні професійного методологування - філософсько-епістемологічний, рівень загальнонаукової методології, конкретно-науковий, рівень методу і методики дослідження; методологічні настановлення в сучасній психології - ригоризм, лібералізм, плюралізм, монізм, амбівалентність тощо.

Тема 2. Методологічний паралелізм у психології: об'єктивний і суб'єктивний методи, номотетичний та ідіографічний підходи, природничо-наукова і гуманітарна парадигми, пояснювальна й описова психології, Q та R – методології, гіпотетико-дедуктивний та емпірико-індуктивний методи; необхідність методологічної тріангуляції; холістичний підхід.

Тема 3. Історичні підстави і логіка розвитку психологічної науки: психологія стародавнього світу, психофізичний дуалізм, експериментальна психологія і класичні школи (асоціативна психологія, структуралізм і гештальтизм, функціональна психологія, біхевіоризм, психологічний енергетизм, психологія діяльності) в боротьбі за цілісне вивчення психіки; шляхи подолання розриву академічної (теоретичної) та емпіричної (практичної) психологій - культурно-історичний, психотехнічний і моделюючий, в т.ч. системно-миследіяльнісний підходи.

Тема 4. Шляхи подолання методологічної кризи у психології: поняття кризи у розвитку психології як науки та її основні ознаки; культурна психологія, аксіологічна психологія, антропологічна психологія, раціогуманістична психологія, органічна психологія і т.д. як відповіді на розв'язання кризової ситуації в методології психології.

Змістовий модуль 2. Теоретичні проблеми психології: форми і принципи концептуального моделювання.

Тема 5. Категоріальний лад сучасної психології: за М.Г. Ярошевським, - дія, образ, мотивація, психосоціальне відношення, особистість; за В.А. Роменцем, - ситуація, мотивація, дія, післядія; вчинковий канон історичного розвитку психологічної науки; системи психології, за Н. Смітом, як втілення провідного локусу причинності; єдина теорія

психічних процесів Л.М. Веккера - екстероцептивні (когнітивні), інтероцептивні (емоційні), пропріоцептивні (регулятивно-вольові) процеси та наскрізні процеси (пам’ять, уява, увага); інтегральні характеристики психіки - мовлення і свідомість; тлумачення форм психічного життя, за О.Б. Старовойтенко (класи інтелектуальних, спонукальних, почуттєвих, мнемічних, експресивних, свідомих, несвідомих психічних форм).

Тема 6. Принцип детермінізму та його історичні модифікації: поняття про детермінізм і причинність; класифікація причин, за Аристотелем (матеріальна, рушійна, формальна, цільова); типи раціональності як епістемологічні моделі, за В.С. Стьопіним (класична, (органоцентризм, соціоцентризм, енвайроцентризм, нонцентризм); after-постмодернізм та відродження ідеї холархічного влаштування сущого.

Тема 7. Метод моделювання у психології: специфіка метафоричного пізнання дійсності; геометричне моделювання і просторові моделі у психології; дигітальні (числові) моделі як засоби професійного методологування; зв'язок типів раціональності з видами концептуального моделювання у психології.

Тема 8. Методологічні критерії унормування психології особистості: проблема критеріїв виокремлення предмету психології особистості; методологічний аналіз психології особистості Л. Х’єлла і Д. Зіглера; методологічний підхід до оцінки теорії особистості Л. Первіна і О. Джона; метод корінної метафори у психологічній персонології С. Клонінгер; компаративний підхід у психології особистості С. Мадді; системи психології, за Н. Смітом; культурологічні й аксіологічні побудови у психології особистості.

Тема 9. Аксіопсихологічна персонологія, її топос та хронос: Аксіопсихологічна персонологія З.С. Карпенко, її топос – картографія інтегральної суб’єктності та хронос – актуалізація духовних інтенцій та конструювання наративних ідентичностей; культурно-відповідний, психодинамічний, феноменологічний, психотерапевтичний (реконструктивний) ракурси аксіологічної психології особистості.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма спеціалісти				денна форма магістри			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. **Методологічні проблеми психології в сучасній науковій рефлексії**								
Тема 1. Основні атрибути теоретико-методологічного аналізу в психології		2	4	12		2	2	4
Тема 2. Методологічний паралелізм у психології		2	4	12		2	2	4
Тема 3. Історичні підстави і логіка розвитку психологічної науки		2	4	12		2	2	4
Тема 4. Шляхи подолання методологічної кризи у психології		2	4	12		2	2	4
Разом за змістовим модулем 1	72	8	16	48	32	8	8	16

Змістовий модуль 2. **Теоретичні проблеми психології: форми і принципи концептуального моделювання.**								
Тема 5. Категоріальний лад сучасної психології		2	4	12		2	2	4
Тема 6. Принцип детермінізму та його історичні модифікації		2	4	12		2	2	4
Тема 7. Метод моделювання у психології		2	4	12		2	2	4
Тема 8. Методологічні критерії унормування психології особистості		2	4	12		2	2	4
Тема 9. Аксіопсихологічна персонологія, її топос та хронос		2	2	14		2		6
Разом за змістовим модулем 2	90	10	18	62	40	10	8	22
Усього годин	**162**	**18**	**34**	**110**	**72**	**18**	**16**	**38**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (спеціалісти/магістри)
1	Співвідношення понять “наука”, “теорія”, “метод”, “методологія”, “парадигма”, “філософія”, “світогляд”.	4/1
2	Рівні професійного методологування: філософсько-епістемологічний, загальнонауковий, конкретно-науковий, методичний.	5/2
3	Методологічні настановлення в сучасній психології: ригоризм, лібералізм, плюралізм, монізм, амбівалентність.	5/2
4	Об’єктивний і суб’єктивний методи.	4/1
5	Номотетичний та ідіографічний підходи.	4/1
6	Природничонаукова і гуманітарна парадигми.	5/1
7	Q та R – методології.	5/1
8	Гіпотетико-дедуктивний та емпірико-індуктивний методи.	5/2
9	Емпірична психологія стародавнього світу. Анімізм спіритуалізм.	5/2
10	Психофізичний дуалізм Середньовіччя.	5/2
11	Експериментальна психологія і класичні школи в боротьбі за цілісне вивчення психіки.	5/2
12	Шляхи подолання психологічної кризи.	4/1
13	Базові категорії психології (за М.Г. Ярошевським): дія, образ, мотивація, психосоціальне відношення, особистість	5/2
14	Суб’єктно-вчинковий підхід у школі В.А.	5/2

	Роменця: ситуація, мотивація, дія, післядія.	
15	Єдина теорія психічних процесів Л.М. Веккера.	5/2
16	Тлумачення форм психічного життя, за О.Б. Старовойтенко	4/1
17	Поняття про детермінізм і причинність.	4/2
18	Класифікація причин, за Аристотелем.	4/1
19	Типи раціональності як епістемологічні моделі (докласична, класична, некласична, постнекласична, універсальна).	5/2
20	Характеристика сучасних систем психології, за Н.Смітом (органоцентризм, Соціоцентризм, енвайроцентризм, нонцентризм).	4/1
21	Предмет і завдання аксіопсихологічної особистості.	4/1
22	Особистість в координатах картографії інтегральної суб'єктності.	5/2
23	Психологічні механізми становлення особистості.	5/2
24	Феноменологічний аналіз, герменевтика і соціальне конструювання як методи дослідження особистості та її аксіогенезу	4/2
	Разом	110/38

9. Індивідуальні завдання (форми самостійної роботи)

- Огляд наукових досліджень психологічних кафедр філософського факультету;

- Огляд публікацій психологічного профілю у "Віснику Прикарпатського університету: філософські і психологічні науки" за роками випускників, починаючи з 1995 р.;

- Огляд публікацій "Збірника наукових праць: філософія, соціологія, психологія" за роками випускників, починаючи з 1996 р.;

- Огляд статей журналу "Психологія і суспільство", починаючи з 2000 р.;

- Огляд тематики дисертаційних досліджень із загальної психології та історії психології; соціальної психології та психології соціальної роботи, педагогічної та вікової психології; організаційної та економічної психології.

10. Методи навчання

- Лекція (ознайомлювальна, проблемно-пошукова, узагальнювальна);
- Моделювання (образно-символічне, концептуальне, графологічне, структурно-логічне);
- Компаративний аналіз;
- Метод наукового проектування;
- Евристична бесіда;
- Маєвтичний діалог;
- Метод культурологічних аналогій;
- Опрацювання першоджерел;
- Індивідуальні консультації;
- «Мозковий штурм».

11. Методи контролю

- Контрольна робота;
- Тестування;
- Усне опитування;
- Складання анотацій;
- Написання есе;
- Рецензування наукових статей;
- Складання структурно-логічних схем до наукових текстів.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
Т1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	10		

Т1, Т2 ... Т12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
80 – 89	**B**	добре	
70 – 79	**C**		
60 – 69	**D**	задовільно	
50 – 59	**E**		
26 – 49	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Монографії, статті в наукових журналах і збірниках матеріалів конференцій, дисертації та їх автореферати, зразки рецензій, анотацій, експертних висновків, структурно-логічні схеми навчального матеріалу, приклади наукових проектів.

14. Рекомендована література

Базова

1. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1968. – 336 с.

2. Аристотель. Сочинения. – Т. 1. – М.: Мысль, 1971. – 550 с.

3. Балл Г.О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах). – К.: Рівне: Видавець Олег Зень, 2007. – 172 с.

4. Василюк Ф. Е. Методологический анализ в психологии. – М.: МГППУ; Смысл, 2003. – 240 с.

5. Веккер Л.М. Психика и реальность: Единая теория психических процессов. – М.: Смысл, PerSe, 2000. – 685 с.

6. Выготский Л.С. Собрание сочинений в 6-ти томах. – М.: Педагогика, 1982 – 1984.

7. Всемирная энциклопедия: Философия / Главн. науч. ред. и сост. А. А. Грищанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2001. – 1312 с.

8. Дильтей В. Описательная психология: Пер. с нем. – 2-е изд. – СПб: Алетейя, 1996. – 160 с.

9. Зинченко В.П. От классической к органической психологии // Вопросы психологии. – 1996. – № 5. – С. 7 – 20; 1996. – № 6. – С. 6 – 25.

10. Идея системности в современной психологии / Под ред. В. А. Барабанщикова. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2005. – 496 с.

11. Карпенко З. С. Аксіологічна психологія особистості. – І-Ф.: Лілея-НВ, 2009. – 512 с.

12. Карпенко З.С. Історичні модифікації принципу детермінізму в психологічній персонології // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. 2008. Спеціальний випуск. – С. 53 – 59.

13. Карпенко З.С. Методологічні ракурси психотерапевтичного дискурсу // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. – № 8 (32). – С. 18 – 20.

14. Костюк Г.С. Избранные психологические труды. – М.: Педагогика, 1988. – 304 с.

15. Крипнер С, де Карвало Р. Проблема метода в гуманистической психологии // Психологический журнал. – 1993. – № 2. – С. 113 – 126.

16. Максименко С. Д. Теоретичні засади психології особистості: ґенеза нужди // Наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К.: Главник, 2005. – Вип. 26, в 4-х томах, том 1. – С. 3 – 18.

17. Никандров В.В. Методологические основы психологии. Учебное пособие. – СПб.: Речь, 2008. – 235 с.

18. Петровский А.В. Возможности и пути построения общепсихологической теории личности // Вопросы психологии. – 1987. – № 4. – С. 30 – 44.

19. Роменець В.А. Історія психолога XIX- початку XX століття: К.: Вища школа, 1993. – 568 с.

20. Смит Л., Современные системы психологии. – СПб.: Прайм- ЕВРОЗНАК, 2003. – 384 с.

21. Соколова Е.Е. Нетерпимость толерантных (Еще раз о монизме, плюрализме и дискуссиях о методологических ориентациях психологии) // Вопросы психологии. – 2008. – № 3. – С. 138 – 146.

22. Степин В. С. Теоретическое знание: Структура, историческая эволюция. – М.: Прогресс – Традиция, 2000. – 744 с.

23. Татенко В.А. Психология в субъектном измерении: Монография. – К.: Видавничий центр «Просвіта», 1996. – 404 с.

24. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М.: Гл. ред. изданий для заруб, стран изд-ва «Наука», 1987. – 240 с.

25. Уилбер К. Интегральная психология: Сознание, Дух, Психология, Терапия: Пер. с англ. – М.: ООО «Изд-во АСТ» и др., 2004. – 412 с.

26. Фурман А. Типологічний підхід у системі професійного методологування // Психологія і суспільство. – 2006. – № 2. – С. 78 – 92.

27. Щедровицький Г. Методологічна організація сфери психології // Психологія і суспільство. – 2000. – № 2. – С. 6 – 24.

28. Юревич А.В. Перспективы парадигмального синтеза // Вопросы психологии. – 2008. – № 1. – С. 3 – 15.

29. Ядов В.А. Саморегуляция и прогнозирование социального поведения личности. – Л.: Наука, Ленинград, отд., 1979. – 264 с.

Допоміжна

1. Балл Г.А., Мединцев В.А. Модернизация научной коммуникации: актуальные проблемы и подходы к их решению // Регионы России: стратегии и механизмы модернизации, инновационного и технологического развития: Труды VII Междунар. научно-практич. конференции. – М.: ИНИОН РАН, 2011. – Ч. 1. – С. 525–529.

2. Бозаджиев В.Л. Психолог: профессия и личность. - Челябинск: “Печатный двор” - 2011. - 424 с. [Електр. ресурс] - Режим доступу: http://www.lib.csu.ru/texts/007696/BozadzievVL.pdf

3. Карпенко З.С. Аксіологічна психологія: онтологічне обгрунтування персонального життя. [Електр. ресурс] - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Pnpz/2010_1/Carpenk.htm

4. Мамардашвили М.К. Наука и ценности: бесконечное и конечное. [Електр. ресурс] - Режим доступу: http://philosophy.ru/library/mmk/nauka.html

5. Огурцов А.П. Постмодернизм в контексте новых вызовов науки и образования. [Електр. ресурс] - Режим доступу: http://www.phil63.ru/postmodernizm-v-kontekste-novykh-vyzovov

6. Розов Н.С. «Рациональность» как реифицированный атрибут и разнообразие образцов разумности. [Електр. ресурс] - Режим доступу: http://www.philosophy.nsc.ru/conference/forum/rozov.htm

15. Інформаційні ресурси

1. http://lib.pu.if.ua. - Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.
2. http://www.pu.if.ua/depart/PedagogicalPsychology/ua/4228/ - кафедра педагогічної та вікової психології.
3. http://www.nbuv.gov.ua/ - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
4. http://hklib.npu.edu.ua/ - Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
5. http://www.koob.ru/ - електронна бібліотека «Куб».
6. http://pro.fpko.ru/post-name/286/ - федерація психологів-консультантів онлайн.
7. http://upsihologa.com.ua/ - портал професійних психологів України «У психолога».